

Placówki społeczno - kulturalne

Miejscowość	Nazwa placówki	Pow. działki ha	Stan techniczny	Wielkość urządzenia	Zatrudnienie
Dąbrówno	Gminny Ośrodek Kultury	OSP	dobry	159 m ² p.uż. 227 m-sc 63 m ² p.uż. 16,2 tys. tomów	3
	Biblioteka gminna		średni	159 m ² p.uż. 227 m-sc	2
	Kino		dobry	130 m ² p.uż. 100 m-sc	-
Elgnowo	Świetlica OSP	OSP	dobry	110 m ² p.uż. 157 m-sc	-
	Filia biblioteki	0,12	średni	40 m ² p.uż. 6,4 tys. tomów	1
Marwałd	Świetlica OSP	OSP	zły	160 m ² p.uż. 228 m-sc	-
	Filia biblioteki	w szkole	dobry	18 m ² p.uż. 5,0 tys. tomów	1
Samin	Świetlica OSP	OSP	dobry	140 m ² p.uż. 200 m-sc	-
	Filia biblioteki	w mieszkaniu prywatnym	średni	25 m ² p.uż. 4,8 tys. tomów	1
Tułodział	Świetlica OSP	0,02	średni	110 m ² p.uż. 157 m-sc	-
Lewałd	Świetlica	0,10	dobry	120 m ² p.uż. 170 m-sc	-
Wierzbica	Świetlica	0,09	zły	80 m ² p.uż. 114 m-sc	-

Świetlice znajdują się we wszystkich większych miejscowościach. Świetlice w Marwałdzie, Tułodziałdzie i Wierzbicy są w słabym stanie technicznym, wymagają remontów i modernizacji. Gminny Ośrodek Kultury w Dąbrównie również wymaga remontu i modernizacji.

Biblioteki zlokalizowane są w miejscowościach największych. Poza Marwałdem, stan techniczny pomieszczeń bibliotecznych oceniany jest jako średni.

Biblioteki dysponują stosunkowo niewielkimi pomieszczeniami uniemożliwiającymi rozwój działalności i udostępnianie zbiorów na miejscu.

Działalność rozrywkowa (dyskoteki) jest prowadzona w obiekcie GS w zaadaptowanej na ten cel restauracji w Dąbrównie.

Urządzenia sportowe

Miejscowość	Urządzenie	Pow. działki w ha	Stan techniczny
Dąbrówno	Stadion	1,80	dobry
	Kapielisko	0,03	dobry

Poza Dąbrównem znajdują się place sportowe przy szkołach podstawowych w Elgnowie, Gardynach, Marwałdzie, Saminie.

Nad jeziorem Dąbrowa Wielka funkcjonują nieurządzone kąpieliska (dostęp do wody) w rejonie miejscowości: Leszcz, Jabłonowo, Saminek.

Ogólnodostępne, urządzone kąpielisko znajduje się w ośrodku wypoczynkowym Inter - Piast w Kalborni.

Placówki ochrony zdrowia

Świadczeniem usług zdrowotnych na terenie gminy zajmują się niżej wymienione placówki.

Miejscowość	Wyszczególnienie	Pow. działki m ²	Stan techniczny	Wielkość	Zatrudnienie lekarzy/stomat.
Dąbrówno	Gminny Ośrodek Zdrowia	700	dobry	300 m ² p.uż. 3 gab. lekarskie	7/ 2/ 1
Elgnowo	Punkt Felczerski	300	średni	150 m ² p.uż. 1 gab. lekarski	3/ -/ -

Obiekt GOZ jest w dobrym stanie technicznym. W najbliższym czasie podjęte zostaną prace związane z wymianą stolarki okiennej oraz zmiana ogrzewania na olejowe.

Urządzenia gospodarki komunalnej.

- **strażnice OSP** w Dąbrównie, Elgnowie, Gardynach, Jagodzinach, Marwałdzie, Saminie i Tułodziadzie,
- **cmentarze** w Dąbrównie i Marwałdzie
- **Zakład Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej** w Dąbrównie.

Urządzenia usługowe niesamorządowe to:

- apteka w Dąbrównie,

Z zakresu administracji

- Bank Spółdzielczy
- Komisariat Policji
- Biuro GS w Dąbrównie

Urządzenia komercyjne to:

- 34 sklepy o pow. sprzedaży ca 2000 m²
- 2 placówki gastronomiczne
- 20 zakładów usługowych
- ośrodki wypoczynkowe i pensjonat

3.1.8. Mieszkalnictwo.

Zasoby mieszkaniowe na terenie gminy w 1998 r. to: około 700 budynków mieszkalnych, 1160 mieszkań o łącznej powierzchni użytkowej 73,2 tys. m².

Podstawowe wskaźniki charakteryzujące sytuację mieszkaniową kształtują się następująco:

	Gmina Dąbrówno	Województwo warmińsko-mazurskie wieś ogółem
- liczba osób na 1 mieszkanie	3,78	3,84
- powierzchnia użytkowa na 1 osobę	16,7	17,1
- liczba mieszkań na 1000 mieszkańców	264	260

Sytuacja mieszkaniowa na terenie gminy choć zasadniczo nie odbiega od przeciętnej na terenach wiejskich województwa nie jest zadawająca.

Nie uległa ona zmianie w okresie minionych 10 lat (1988 r. 1.osób/1 mk - 3,80, pow. uż./1 M - 16,3 m²). Przyczyną tego było zmniejszenie się rozmiarów ruchu budowlanego po roku 1989.

Rozmiary ruchu budowlanego na terenie gminy w latach 1979-1998 przedstawiono poniżej.

Okres	Ogółem	Liczba mieszkań oddanych do użytku	
		osoby prywatne	jednostki społeczne
1979 - 1988	122	81	41
1989 - 1998	22	19	3
Ogółem	144	100	44

W badanym okresie wybudowano 144 mieszkania, najwięcej bo aż 122 w okresie 1979 - 88 (średniorocznie oddawano do użytku 12 mieszkań).

W latach 1989 - 1998 nastąpiło drastyczne zmniejszenie się ruchu budowlanego, zrealizowano 22 mieszkania (średniorocznie oddawano do użytku 2).

W okresie minionych 20 lat wiodącą formą było prywatne budownictwo jednorodzinne (100 mieszkań).

Głównym ośrodkiem koncentracji tego budownictwa było Dąbrówno - wybudowano tu ok. 60 mieszkań (w latach 1979 - 88 - ok. 50, 1989 - 98 - ok. 10).

Niewielkie ilości mieszkań (9-1) zrealizowano w Elgnowie, Saminie, Jabłonowie, Wądzynie, Jagodzinach, Marwałdzie, Tułodzadzie, Odmach i Leszczu.

Rozmiary budownictwa mieszkaniowego zrealizowanego przez państwowe zakłady rolne nie były duże.

W latach 1979 - 88 wybudowano budynki wielorodzinne w Osiekowie, Lewaldzie Wielkim i Saminie.

Struktura zasobów mieszkaniowych według okresu ich wybudowania jest następująca:

Około 60 % mieszkań znajduje się w budynkach sprzed 1944 roku, po 19 % w budynkach z lat 1945 - 70 oraz 1971-88, jedynie 2 % wybudowano po 1989 roku.

Stara zabudowa dominuje w miejscowościach: Tułodzad, Fiugajki, Stare Miasto, Jabłonowo, Okragłe, Ostrowite, Logdowo, Kalbornia, Brzeźno Mazurskie, Leszcz.

W Dąbrównie z okresu przedwojennego pochodzi ok. 60 % istniejących zasobów mieszkaniowych.

Do miejscowości charakteryzujących się znacznym udziałem mieszkań (pow. 50 %) zrealizowanych po 1945r. należą: Wierzbica, Płachawy, Saminek, Odmy, Lewaład Wielki, Wądryń, Osiekowo, Gardyny.

Na terenie gminy w strukturze zabudowy dominuje zabudowa jednorodzinna i zagrodowa.

Zabudowa wielorodzinna jest zlokalizowana w Dąbrównie, Wierzbicy, Saminie, Saminku, Lewaładzie Wielkim, Leszczu, Osiekowie, Gardynach.

Udział komunalnych zasobów mieszkaniowych w zasobach ogółem jest niewielki (8,8 %).

Zasoby te na dzień 5.05.1999 r. to: 42 budynki, 102 mieszkania, w których zamieszkuje około 360 osób.

Połowa tych zasobów - 56 mieszkań znajduje się w Dąbrównie, w Elgnowie - 10, Marwałdzie - 11, Gardynach - 6, Osiekowie - 5, po kilka mieszkań (2,3) w Jagodzinach, Leszczu, Lewaładzie Wielkim, Ostrowitach, Wądryniu, pojedyncze w: Łogdowie, Okragłem, Saminie.

3.1.9. Warunki życia ludności - diagnoza prospektywna

Mieszkalnictwo

Ponad połowa zasobów mieszkaniowych pochodząca sprzed 1945r. wymagać będzie rewaloryzacji mającej na celu poprawę stanu technicznego, podniesienie standardu i poprawę estetyki.

Stosunkowo niewielkie zasoby komunalne i ubóstwo części mieszkańców spowodują konieczność budowy lub pozyskania mieszkań dla najuboższych.

Usługi

Na terenie gminy funkcjonują dwie placówki o zasięgu ponadlokalnym Dom Odzyskanych dla życia „Markot” w Marwałdzie oraz Liceum Ekonomiczne w Dąbrównie.

Głównymi ośrodkami koncentracji urządzeń obsługi ludności o zasięgu lokalnym są:

- Dąbrówno - skupiające urządzenia (poziomu II) obsługujące ludność całej gminy oraz urządzenia podstawowe (poziomu I) obsługujące ludność zamieszkującą w miejscowości i sąsiedztwie oraz Elgnowo, Marwałd, Samin i Gardyny

Wskaźniki charakteryzujące sytuację w zakresie obsługi ludności gminy na tle wskaźników dla terenów wiejskich województwa w 1997 r. zawiera poniższa tabela.

Wybrane rodzaje usług	Charakterystyczne parametry	
	gmina Dąbrówno	Województwo olsztyńskie - gminy wiejskie
<u>Oświata</u>		
• udział dzieci 3-6 lat objętych wychowaniem przedszkolnym	32,5 %	24,6 % (woj. wieś)
• liczba uczniów na 1 szkołę	131	129
• liczba uczniów na 1 pomieszczenie do nauki	14	15
• zmianowość	0,9	0,9
<u>Ochrona zdrowia</u>		
• liczba ludności na 1 ośrodek zdrowia	4,4 tys.	3,8 tys.
• liczba ludności na 1 lekarza	2,2 tys.	3,6 tys.
• liczba ludności na 1 stomatologa	4,4 tys.	9,1 tys.
• liczba ludności na 1 aptekę	4,4 tys.	13,4 tys.
<u>Upowszechnianie kultury</u>		
• liczba mieszkańców na 1 bibliotekę i filię	1,1 tys.	2,1 tys.
• liczba tomów w bibliotekach na 1000 M-ców	7,4 tys.	5,0 tys.
<u>Łączność</u>		
• liczba ludności na 1 placówkę pocztową	1,1 tys.	1,9 tys.
• liczba abonentów telefonicznych (przewodowych) na 1000 ludności	92	72
<u>Handel</u>		
• liczba mieszkańców na 1 sklep	116	154

Źródło: publikacje Urzędu Statystycznego w Olsztynie.

Z zestawionych wskaźników a także z analizy stanu wyposażenia gminy w urządzenia usługowe dla ludności wynikają następujące wnioski:

Oświata

W dobrych warunkach funkcjonują szkoły w Dąbrównie i Saminie. Obiekty szkolne w Elgnowie, Marwałdzie i Gardynach wymagają remontów i modernizacji.

Wprowadzenie nowego ustroju szkolnego oraz przewidywane zmniejszenie liczebności roczników oświatowych (7 - 12 lat) spowoduje w przyszłości potrzebę zracjonalizowania sieci szkół podstawowych. W szkołach zaadaptowanych na okres perspektywiczny trzeba będzie podjąć działania w kierunku poprawy ich warunków funkcjonowania.

Ochrona zdrowia

Korzystna sytuacja (w porównaniu do średniej wojewódzkiej) w zakresie ambulatoryjnej opieki zdrowotnej. Zwiększenie się liczby osób w podeszłym wieku będzie wymagało zwiększenia opieki zdrowotnej i socjalnej.

Upowszechnianie kultury

Dobra sytuacja w zakresie wyposażenia gminy w biblioteki. Wielkość księgozbiorów w bibliotekach w przeliczeniu na 1000 mieszkańców daje wysoki wskaźnik 7,4 tys. tomów (5,0 tys. średnio w gminach wiejskich).

Biblioteki dysponują niewielkimi lokalami z tego też powodu utrudniony jest rozwój ich działalności oraz udostępnianie zbiorów na miejscu.

Za pozytywny fakt należy uznać istnienie świetlic w większych miejscowościach - placówek służących integracji lokalnych społeczności. Świetlice wymagają jednak remontów i modernizacji oraz bardziej aktywnego działania, co było podkreślone w ankiecie społecznej, a także w kontekście ukierunkowania gminy na rozwój turystyki.

Urządzenia sportowe

Poza Dąbrównem na terenie gminy funkcję boisk sportowych pełnią place przy szkołach, wymagają one urządzeń.

Za pozytywny fakt, należy uznać funkcjonowanie urządzonego kąpieliska w Dąbrównie.

Poza kąpieliskiem w Dąbrównie i ośrodkiem wypoczynkowym Inter - Piast pozostałe istniejące na terenie gminy to kąpieliska nieurządzone (dostęp do wody).

Łączność

Sytuacja w zakresie wyposażenia gminy w placówki pocztowe jest lepsza niż przeciętna w gminach wiejskich (liczba mieszkańców na 1 placówkę 1,1 tys., w gminach wiejskich 1,9 tys.).

Poziom telefonizacji zmierzony liczbą telefonów na 1000 mieszkańców (92) jest wyższy niż przeciętnie w gminach wiejskich (72).

Gospodarka komunalna i administracja

Cmentarz w Dąbrównie z powodu wyczerpywania się powierzchni grzebalnej wymaga powiększenia.

Czynione są starania o uruchomienie cmentarza w Saminie.

Większość istniejących na terenie gminy strażnic OSP znajduje się w dobrym stanie technicznym.

Spośród istniejących w Dąbrównie jednostek administracyjnych siedziby zajmowane przez Bank Spółdzielczy i Komisariat Policji wymagają remontów i modernizacji.

Stwierdzić należy, że sytuacja w zakresie wyposażenia gminy w podstawowe urządzenia usługowe dla ludności jest dobra. Niektóre z istniejących urządzeń wymagają remontów i modernizacji w celu poprawy ich stanu technicznego, podniesienia standardu i przystosowania do współczesnych wymagań.

3.1.10. Sytuacja demograficzna - diagnoza prospektywna

- Struktura wieku ludności gminy jest nieco korzystniejsza niż w województwie ale wykazuje tendencje zwiększania się udziału osób w podeszłym wieku w ogólnej liczbie ludności;
- Najważniejsze zmiany w strukturze wieku ludności polegać będą na:
Zmniejszeniu się liczebności roczników przedprodukcyjnych. Spadek liczebności roczników oświatowych 7-12 lat nastąpi około roku 2005, a roczników 13-15 lat około roku 2010.
- W okresie do roku 2005 przyrastać będzie liczebność najmłodszych roczników wieku produkcyjnego (19-25 lat).
Ludność w tym wieku jest najbardziej mobilna (skłonna do zmiany miejsca zamieszkania) i w przypadku nie zaspokojenia swoich potrzeb życiowych na terenie gminy będzie migrowała w inne rejony województwa i kraju. Emigracja tej ludności negatywnie wpłynie na rozwój demograficzny w dalszym okresie.
- Systematycznie będzie wzrastała liczba ludzi starych. Proces „starzenia się” społeczeństwa będzie postępował z większą dynamiką.
- W sytuacji utrzymywania się stagnacji gospodarczej w gminie przy jednoczesnym małym odpływie migracyjnym należy się liczyć z utrzymywaniem się wysokiego bezrobocia.
- Liczbę zatrudnionych szacuje się na ok. 1,4 tys. osób. W stosunku do roku 1988 zmniejszyła się ona o około 11 %. Główną tego przyczyną była likwidacja miejsc pracy w rolnictwie uspołecznionym.

3.1.11. Sfera społeczna - szanse i zagrożenia.

Zagrożenia	Szanse
<ul style="list-style-type: none"> • niski poziom wykształcenia ludności. • deficyt miejsc pracy poza rolnictwem • duże bezrobocie. • wysoki poziom zubożenia ludności. • niezadawalający stan techniczny i warunki funkcjonowania niektórych urządzeń usługowych. • znaczny udział zabudowy mieszkaniowej sprzed 1944r. wymagającej rewaloryzacji. 	<ul style="list-style-type: none"> • korzystna struktura wieku ludności. • powstanie nowych miejsc pracy w przemyśle i usługach. • dobre wyposażenie w urządzenia usługowe dla ludności. • rozwój telefonizacji.

3.2. Sfera kulturowa.

Zabytki kultury materialnej na obszarze gminy są głównie znaczenia lokalnego. Stanowią je stanowiska archeologiczne, folwarki, dwory, obiekty sakralne, domy mieszkalne i zagrody, obiekty przemysłowe i użyteczności publicznej oraz budownictwo obronne. Ciekawe są również parki podworskie oraz cmentarze.

Pozostałości po dawnych gospodarzach tych ziem. Prusach z plemienia Sasinów, jest niewiele. Po podboju przez Krzyżaków, od połowy XIII wieku rozpoczyna się okres rozwoju sieci osadniczej.

Większość obecnych wsi została założona na początku XIV wieku. Lokacja ówczesnego miasta Dąbrówna odbyła się w 1326 roku, które po ogromnych zniszczeniach po II wojnie światowej utraciło prawa miejskie.

Obecnie prawną ochroną objęte jest 30 obiektów zabytkowych natomiast ponad 600 cechuje się walorami zabytkowymi i wymaga ochrony konserwatorskiej.

Stan zachowania elementów środowiska kulturowego generalnie nie jest dobry; typowe jest ogólne zaniedbanie dotyczące zarówno układów przestrzennych (wsi, zabudowy, zagród) jak i pojedynczych obiektów, budynków. Stosunkowo dobry stan zachowania układów ruralistycznych - układ zabudowy i zagród, znaczny udział tradycyjnej zabudowy, niewielkie przekształcenia dotyczą wsi: Elgnowo, Brzeźno Mazurskie, Łogdowo, i w nieco mniejszym stopniu : Fiugajki, Płachawy, Marwałd, Osiekowo, Tułodziad. Znaczne zakłócenie dawnego układu przestrzennego wsi, udział współczesnej zabudowy (bloki mieszkalne, zabudowa gospodarcza i produkcyjna), zmieniającej dawny charakter miejscowości typowe jest dla Leszcza, Dąbrówna, Lewału Wielkiego, Samina, Saminka, Wądzynia, Wierzbicy. Przykład Leszcza i Dąbrówna, dowodzi że mimo złego stanu przetrwania, istotnych niekorzystnych przekształceń, nasycone są one cennymi wartościami kulturowymi i elementami tradycyjnymi.

Elgnowo, Gardyny, Leszcz, Łogdowo, Marwałd, Osiekowo wyróżnia udział starodrzewia we wsi.

Aspekt jakości i rangi walorów kulturowych, układów ruralistycznych wskazuje jeszcze na posadowienie wsi w krajobrazie, harmonijność układu z otoczeniem, powiązania widokowe itd. Szczególną uwagę zwracają : Bartki, Lewałd Wielki, Łogdowo, Ostrowite, Płachawy, Tułodziad, Wądzyn, Gardyny, Jagodziny.

Walory kulturowe stanowią wzbogacenie atrakcyjności turystycznej ale również budują tożsamość lokalną mieszkańców gminy.

Sąsiedztwo miejsca największej bitwy średniowiecznej Europy - bitwy pod Grunwaldem - może stać się jednym z atutów turystycznych gminy.

3.2.1. Środowisko kulturowe - słabe i mocne strony.

słabe strony	mocne strony
<ol style="list-style-type: none"> 1. Brak polityki ochronnej, a co za tym idzie - parcelacja gruntów, użytkowanie niezgodne z przeznaczeniem, niszczenie obiektów, dewastacje; 2. Niewystarczająca dbałość o zabytki (szczególnie cmentarze, parki) 3. Zauważalny brak kontynuacji miejscowej tradycji architektonicznej (dotyczy zmian w zachowanych zespołach zabudowy - zmiany kubatury budynków, pokrycia dachowego, stolarki okiennej i drzwiowej itd.), co stanowi dysharmonię w krajobrazie, podobnie jak nowe inwestycje nie nawiązujące do tradycyjnego charakteru zabudowy (szczególnie zabudowa dawnych PGR -ów, zabudowa letniskowa); 4. Niedostateczne wykorzystanie walorów Dąbrówna; 5. Kompleksy zabudowań dawnych PGR -ów, w większości nieużytkowane, jako element dysharmonijny w krajobrazie kulturowym gminy; 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Sąsiedztwo obiektów o wysokich walorach kulturowych i krajobrazowych (PKWD, Skansen w Olsztyńku, Pole Bitwy pod Grunwaldem); 2. Wieś Dąbrówno - historia, zabytki, projekt rewaloryzacji rynku; 3. Właściwości miejscowego krajobrazu - małe zalesienie, zróżnicowana rzeźba terenu - eksponują atrakcyjnie posadowione wsie oraz sieć alei przydrożnych; 4. Cenne zabytki archeologiczne (Gardyny, Leszcz, Dąbrówno); 5. Wypzedaż dawnych majątków przez AWRSP szansą na przywrócenie świetności parkom, dworom, nowe możliwości wykorzystania i ochrony, Dawna linia kolejowa do wykorzystania turystycznego; 6. Mały udział wsi o znikomych walorach kulturowych, silnie przekształconych, zdewastowanych; 7. Cenne założenia parkowe (Tułodział, Wierzbica, Samin, Elgnowo, Osiekowo), niestety zaniedbane; 8. „Pierwotny”, mało zainwestowany i „cywilizowany” charakter gminy, sprzyjające warunki do eksponowania walorów krajobrazowych i kulturowych;

3.3. Sfera gospodarcza.

3.3.1. Przemysł.

Istotnym faktem dla rozwoju społeczno-gospodarczego gminy było uruchomienie w 1992r. dużej prywatnej firmy masarskiej „Dąbrówno”. Dzięki temu utworzono nie tylko miejsca pracy dla ludności miejscowej, ale i powstała możliwość zbytu produkcji zwierzęcej dla rolników nie tylko z terenu gminy, ale całego rejonu. Obecnie zakład zatrudnia ponad 200 osób i zamierza zwiększyć zatrudnienie.

Drugi znaczący zakład to kopalnia kruszyw w Brzeźnie Mazurskim (Olsztyńskie Kopalnie Surowców Mineralnych Spółka z o.o. w Olsztynie Zakład w Brzeźnie Mazurskim).

Kopalnia jest zakładem o znaczeniu ponadlokalnym. Zatrudnia przeszło 40 osób, głównie mieszkańców gminy.

Charakterystyczne cechy istniejących podmiotów gospodarczych zajmujących się produkcją:

- należą do sektora prywatnego.
- mają charakter ponadlokalny, co oznacza, że ich funkcjonowanie nie zależy od koniunkturalnych zmian lokalnego rynku.
- bazują na surowcach lokalnych.
- obiekty, maszyny i urządzenia, którymi dysponują, są w dobrym stanie technicznym.
- planowanemu przez zakłady zwiększeniu produkcji nie będzie towarzyszył przyrost zatrudnienia w znaczącej wielkości.

To między innymi rozwój działalności produkcyjnej warunkować będzie kondycję społeczno-gospodarczą gminy w przyszłości.

Rozwojowi tej działalności sprzyjają:

- uwarunkowania prawne - przyspieszona amortyzacja w gminie zagrożonej szczególnie wysokim bezrobociem strukturalnym (Dz.U. Nr 6 poz. 35 z 1997r.)
- możliwość wykorzystania niezagospodarowanych obiektów po państwowych zakładach rolnych, obecnie we władaniu AWRSP (np. w dobrym stanie technicznym mieszalnia pasz w Młynie Zamkowym).

Obiekty obecnie nieczynne ulegają dewastacji.

- dobre wyposażenie miejscowości Dąbrówno w infrastrukturę techniczną;

Największym problemem jest brak zainteresowania inwestorów terenem gminy. Przyczyną tego może być również mało skuteczna promocja oraz niewystarczające przygotowanie terenu pod zainwestowanie.

3.3.2. Rolnictwo

Użytki rolne na terenie gminy zajmują 12.042 ha, co stanowi 72,8 % powierzchni gminy. Użytki zielone zajmują 25 % użytków rolnych.

Ogólny wskaźnik jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej wynosi 59,1 punktów i jest niższy od średniej wojewódzkiej 66,6 punktów.

Warunki do produkcji rolnej są zróżnicowane.

Od niekorzystnych w północno-zachodniej części gminy (rejon Wzgórz Dylewskich) ze względu na bogatą konfigurację i klimat, do dobrych i średniokorzystnych w środkowej części gminy. Gleby klasy IV zajmują 66 % użytków rolnych.

W produkcji roślinnej przeważają zboża, głównie żyto, a w produkcji zwierzęcej chów bydła i trzody chlewnej.

We władaniu AWRSP znajduje się około 9.000 ha użytków rolnych przejętych z PGR, SKR i PFZ, z czego około 5.000 ha jest dzierżawionych przez rolników indywidualnych. Indywidualne gospodarstwa użytkują areał około 8.000 ha, a średnia wielkość gospodarstwa wynosi 19 ha i wykazuje (w 1979 r. odpowiednio 3.000 ha i 6,5 ha) tendencje zwyżkową.

Ogółem na 432 gospodarstwa 111 dysponuje areałem pow. 15 ha.

Gospodarstwa obszaru będącego we władaniu AWRSP dysponują powierzchnią 100 ÷ 500 ha oraz obiektami do produkcji i obsługi technicznej, co stwarza warunki do prowadzenia gospodarstw farmerskich.

Urządzenia obsługi rolnictwa skupione są w Dąbrównie, uzupełniają je magazyny Gminnej Spółdzielni w Marwałdzie.

Konsekwencją zmian w rolnictwie jest **wysokie bezrobocie**. Zmniejszenie ilości miejsc pracy jest zjawiskiem trwałym, szacuje się, że pracę straciło około 500 osób.

3.3.3. Rybacktwo.

Jeziora obszaru gminy są w zarządzie AWRSP Oddział Terenowy Olsztyn a użytkują je Gospodarstwa Rybackie Ostróda Spółka z o.o. Warlity Wielkie oraz Gospodarstwo Rybackie Sp. z o.o. Szwaderki.

10 jezior o powierzchni od 631,63 ha do 4,58 jest w użytkowaniu rybackim.

Analiza wielkości odłowów wskazuje na nie w pełni wykorzystane możliwości produkcyjne zbiorników i konieczność poprawy racjonalnej gospodarki.

W jeziorach gminy odławiane są wysoko cenione gatunki ryb: sielawa, sieja, węgorz, szczupak.

Znacząca dla rozwoju rekreacji w gminie jest atrakcyjność jezior dla wędkarzy.

3.3.4. Turystyka.

O **walorach turystycznych** gminy stanowią jeziora, malowniczo ukształtowany teren, relatywnie czyste środowisko, atrakcje przyrodnicze usankcjonowane prawnie: Park Krajobrazowy Wzgórz Dylewskich, pomniki przyrody, użytki ekologiczne, Welski Park Krajobrazowy oraz atrakcje kulturowe: zabytki Dąbrówna i całej gminy, stanowiska archeologiczne, parki wiejskie i cmentarze zabytkowe, aleje przydrożne oraz przede wszystkim sąsiedztwo Pól Grunwaldzkich i miejsca tradycyjnie związane z historią bitwy pod Grunwaldem.

Na terenie gminy **głównym rodzajem** turystyki jest wypoczynek letni i świąteczny, turystyka krajoznawcza i specjalistyczna.

Ruch turystyczny szacuje się na około 10.000 turystów rocznie (bez turystów przejeżdżających tranzytem).

Bazę recepcyjną stanowią trzy ośrodki wypoczynkowe nad jez. Wielka Dąbrowa ogółem 358 miejsc, pensjonat „Zacisze” w Dąbrównie - 40 miejsc oraz domy letniskowe, kwatery prywatne, pola namiotowe w Dąbrównie, Saminie i nad jeziorami.

Urządzenia turystyczne to kąpieliska i przystanie sprzętu pływającego, wypożyczalnie, ośrodki jazdy konnej (w Leszczu i Lewaldzie Wielkim) piesze i wodne szlaki turystyczne. Potencjalny szlak rowerowy śladem „Zwiniętych torów” wykorzystujący była linię kolejową Ostróda - Dąbrówno.

Z diagnozy turystyki wynika, że możliwości jej rozwoju nie są w pełni wykorzystane.

Nie zarejestrowano gospodarstw agroturystycznych, które na terenie gminy mogłyby stanowić zdecydowane zaplecze recepcyjne.

Nie urządzono szlaków turystycznych, które mają atrakcyjne warunki np. szlak rowerowy lub pieszy.

3.3.5. Drobna przedsiębiorczość

Zakłady osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą, zarejestrowane w Rejestrze podmiotów gospodarki narodowej REGON.

Działalność gospodarcza wg sekcji EKD	1993	1997
Ogółem	64	92
Działalność produkcyjna	3	12
Budownictwo	9	11
Handel i naprawy	36	43
Hotele i restauracje	2	6
Transport, składowanie, łączność	5	3
Obsługa nieruchomości, wynajem	3	3
Pozostała działalność usługowa	3	2
Pozostałe sekcje	3	12
Liczba zakładów na 1000 ludności		
gmina Dąbrówno	15	21
województwo wieś	18	26

Źródło: opracowanie Urzędu Statystycznego w Olsztynie, Rejestr REGON

W prowadzonym przez Urząd Gminy Rejestrze działalności gospodarczej osób fizycznych było zarejestrowanych ponad 300 przedsiębiorców.

Liczba przedsiębiorców	Stan na 31.12.1997r.	Stan na 31.12.1998r.
Ogółem	283	318
o charakterze wytwórczym	6	6
o charakterze usługowym	64	74
o charakterze handlowym	213	233

W oparciu o zebrane informacje można sformułować następujące wnioski:

1. W badanych okresach wzrastała liczba osób prowadzących działalność gospodarczą, co należy uznać za zjawisko pozytywne. Jednak skala tej aktywności była mniejsza niż średnia na terenach wiejskich województwa warmińsko - mazurskiego, miarą tego są wskaźniki liczby zakładów na 1000 ludności (gm. Dąbrówno - 21, wieś ogółem - 26).

2. W strukturze zakładów dominowały zakłady o charakterze handlowym.

Z informacji Urzędu Gminy opracowanych w oparciu o prowadzony Rejestr, wynika że w okresie od 1989 r. wystąpił dość znaczny ruch zarówno w rejestracji nowych zakładów jak w likwidacji działalności.

W latach 1989 - 1998 działalność zlikwidowało ponad 200 osób.

3.3.6. Infrastruktura biznesu

Na terenie gminy jedyną jednostką obsługującą lokalnych przedsiębiorców jest Bank Spółdzielczy w Dąbrównie.

Jednostki obsługi biznesu zlokalizowane są w ośrodku powiatowym - Ostródzie.

- **Banki w Ostródzie**

1. Bank Depozytowo - Kredytowy
2. Bank Gospodarki Żywnościowej
3. Bank Polska Kasa Opieki SA
4. Bank Spółdzielczy
5. BIG Bank Gdański
6. Powszechna Kasa Oszczędności B.P.

- **Firmy ubezpieczeniowe w Ostródzie**

1. Powszechny Zakład Ubezpieczeń SA
2. Powszechny Zakład Ubezpieczeń „Na życie”
3. Ubezpieczenia TUiR „Warta”
4. Towarzystwo Ubezpieczeniowe „Polonia”
5. Towarzystwo Ubezpieczeniowo-Reasekuracyjne „Polisa”
6. Towarzystwo Ubezpieczeń Wzajemnych

Pozostałe jednostki obsługi również zlokalizowane są w Ostródzie:

- Powiatowy Urząd Pracy w Ostródzie
- Urząd Skarbowy w Ostródzie
- Urząd Celny w Olsztynie Posterunek w Ostródzie
- Agencja Celna „Lex” w Ostródzie
- Cech Rzemiosł Różnych w Ostródzie
- Centrum Kształcenia Ustawicznego w Ostródzie
- Biznes Serwis „Vitus” w Ostródzie
- Fundacja Inicjatyw Społeczno - Gospodarczych Warmii i Mazur
- Rejonowy Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Ostródzie
- Punkt Konsultacyjny PHARE STRUDER
- Izba Rolnicza
- Biura rachunkowe

3.3.7. Gospodarka gruntami.

57,24 % ogółu powierzchni gminy znajduje się we władaniu AWRSP, we własności osób prywatnych znajduje się 27,52 %, drogi publiczne - 2,25 %, grunty gminne to zaledwie 0,88 %.

Struktura własnościowa gminy Dąbrówno jest niekorzystna i stwarza wiele zagrożeń dla rozwoju tej gminy.

Stanowczo za wysoki jest odsetek gruntów we władaniu AWRSP za niski zaś odsetek gruntów prywatnych. Za niski jest również w stosunku do średniej województwa odsetek gruntów we władaniu PGL. Gmina Dąbrówno również nie dysponuje wystarczającą powierzchnią gruntów aby mieć szansę prowadzenia właściwej polityki przestrzennej w gminie oraz wpływania poprzez odpowiednie gospodarowanie tymi gruntami na rozwój gminy.

Korzystnym zjawiskiem jest w gminie Dąbrówno niski odsetek gruntów państwowych 0,19 % i komunalnych (0,06 %) znajdujących się w wieczystym użytkowaniu. Gmina prowadzi konsekwentną politykę w zakresie gospodarki gruntami i swoje grunty sprzedaje głównie na własność. Tylko w nielicznych przypadkach w Obrębie Dąbrówno sprzedawane było prawo użytkowania wieczystego gruntów zabudowanych.

3.3.8. Analiza słabych i mocnych stron - (sfera gospodarcza).

Słabe strony/ Zagrożenia	Mocne strony/ Szanse
1	2
1. Brak zainteresowania inwestorów. Brak kapitału. 2. Postępująca dewastacja niezagospodarowanych obiektów gospodarczych. 3. Mało skuteczna promocja gminy.	1. Niezagospodarowane obiekty we władaniu AWRSP 2. Zasoby siły roboczej. 3. Udogodnienia prawne - przyśpieszona amortyzacja w gminie dotkniętej szczególnie wysokim bezrobociem - strukturalnym. 4. Istnienie zakładów produkcyjnych o znaczeniu ponadlokalnym. 5. Dobre wyposażenie w infrastrukturę techniczną miejscowości Dąbrówno.
Rolnictwo 4. Średniej i słabej jakości gleby. 5. Duże bezrobocie na terenach wiejskich. 6. Niepełne wykorzystanie obiektów kubaturowych do produkcji i obsługi rolnictwa. 7. Ekstensywne gospodarstwa spowodowane złą koniunkturą w rolnictwie.	6. Stabilne gospodarstwa chłopskie. 7. Powiększająca się średnia wielkość gospodarstw indywidualnych. 8. Duża ilość gospodarstw farmerskich posiadających możliwości prowadzenia specjalizacji produkcji rolnej.
Rybactwo 8. Zanieczyszczenie jezior Mała Dąbrowa i Brzeźno. 9. Rozdrobnienie zbiorników (ekonomika działania) 10. Brak stałej obsady na jez. Wielkim Dąbrowa.	9. Duże czyste jez. Wielka Dąbrowa. 10. Prowadzenie profesjonalnej gospodarki rybackiej. 11. Możliwości i uprawnienia wędkarstwa.
Turystyka 11. Mała lesistość obszaru gminy. 12. Zanieczyszczenie jeziora Dąbrowa Mała. 13. Brak monitoringu ruchu turystycznego i działalności turystycznej 14. Brak oferty dla turystów indywidualnych 15. Brak kanalizacji obejmującej obiekty turystyczne 16. Brak strzeżonego parkingu w Dąbrównie 17. Brak wyznaczonych szlaków pieszych, systemu ścieżek rowerowych. 18. Niewykorzystany atut szlaku kajakowego rzeki Wel. 19. Brak gospodarstw agroturystycznych. 20. Sezonowość produktu turystycznego, co ogranicza gospodarcze korzyści z turystyki.	12. Duże walory estetyczne krajobrazu 13. PKWD inne parki (Welski PK) inne obiekty przyrodnicze 14. Sąsiedztwo terenów bitwy pod Grunwaldem 15. Dobry stan istniejącej bazy turystyki pobytowej (w ośrodkach wypoczynkowych.) 16. Bardzo atrakcyjnie położony ośrodek gminy 17. Duże walory kulturowe Dąbrówna. 18. Dobra baza usług paraturystycznych

3.4. Analiza budżetu gminy.

Dochody analizowane były w latach 1994-1998.

Wyszczególnienie	1994	1995	1996	1997	1998
Dochody ogółem w tys.zł.	2.238,06	3.351,77	4.146,64	5.171,96	6.340,73
	Struktura dochodów w procentach				
Ogółem	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
w tym					
- podatki i opłaty lokalne	13,6	14,7	18,8	22,6	21,4
- udział w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa	21,3	18,4	17,1	14,7	12,7
- subwencja ogólna	1,8	33,5	36,3	35,2	31,1
- dotacja celowa z budżetu państwa	24,5	30,9	23,1	21,4	23,2
- pozostałe dochody	38,8	2,5	4,7	6,1	11,6
Dochody własne budżetu gminy na 1 mieszkańca w zł.					
- gmina Dąbrówno	267,08	131,66	222,60	340,95	442,32
- gminy wiejskie województwa olsztyńskiego	191,32	180,92	263,81	320,77	

Źródło: Gminy województwa olsztyńskiego za kadencji samorządu terytorialnego 1994-1998 Urząd Statystyczny 1998 r. Sprawozdanie z wykonania budżetu gminy za 1998r.

Z powyższego zestawienia wielkości dochodów budżetu gminy wynikają następujące wnioski:

1. W całym badanym okresie wzrastał udział podatków i opłat lokalnych z 13,6 % (304,98 tys.zł.) w 1994r. do 21,4 % (1.355,94 tys.zł.) w 1998r.
W 1998r. w tej grupie dochodów aż 91 % stanowiły: podatek od nieruchomości, podatek rolny i opłata eksploatacyjna.
2. Systematycznie zmniejszał się udział w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa (z 21,3 % w 1994r. do 12,7 % w 1998r.)
Udział ten w gminie Dąbrówno był w całym badanym okresie mniejszy niż średnio w gminach wiejskich.
Jest to wyrazem pogarszającej się kondycji społeczno-gospodarczej gminy w tym głównie zmniejszających się dochodów ludności.
3. Wzrósł udział dochodów pochodzących z dystrybucji środków budżetu państwa - subwencji i dotacji z 26,3 % w 1994r. do 54,3 % w 1998r. Wzrost ten spowodowała subwencja oświatowa związana z przejściem przez samorząd szkół podstawowych.
Otrzymywane przez gminę, dość znaczne, **dotacje celowe były przeznaczone w większości na finansowania zadań z zakresu pomocy społecznej.**

4. Dochody własne budżetu gminy w przeliczeniu na 1 mieszkańca były wyższe niż średnio w gminach wiejskich w 1994r. i 1997r., natomiast niższe w 1995 i 1996r.

Wydatki według wybranych działów.

	Gmina Dąbrówno		Gminy wiejskie	
	1994	1997	1994	1997
Wydatki ogółem w tys.zł.	2218,78	4918,88	90.269,81	235.765,20
w tym:	Struktura wydatków (%)			
gospodarka komunalna	7,2	8,9	9,7	8,8
gospodarka mieszkaniowa	1,8	1,6	5,1	3,4
oświata i wychowanie	43,7	47,7	34,7	44,0
kultura i sztuka	2,4	1,8	3,0	2,5
ochrona zdrowia	6,0	5,2	0,9	1,2
opieka społeczna	23,1	17,9	20,1	14,5
kultura fizyczna i sport	0,4	0,4	0,7	0,5
administracja samorządowa	14,2	12,6	14,1	12,4

Źródło: Gminy województwa olsztyńskiego za kadencji samorządu terytorialnego 1994 - 1997, Urząd Statystyczny Olsztyn 1998.

Struktura wydatków w przekroju działowym odzwierciedla proporcje wydatków budżetowych -na usługi publiczne, gospodarkę komunalną i mieszkaniową, administrację samorządową. Jest wyrazem prowadzonej przez Samorząd polityki zaspakajania potrzeb przy określonych możliwościach finansowych.

Na podstawie zestawionych wielkości można sformułować następujące wnioski:

1. Największy udział w ogólnej sumie wydatków stanowiły wydatki na oświatę, większy niż średnio w gminach wiejskich. To między innymi wzrost tych wydatków spowodował konieczność zmniejszenia środków na pozostałe działy związane z obsługą ludności.
2. Na wyższym poziomie niż przeciętnie w gminach wiejskich kształtował się udział wydatków na pomoc społeczną. Spowodowane to było dużymi potrzebami w tym zakresie (zubożeniem ludności).

Wydatki na inwestycje

	1994	1995	1996	1997	1998
Wydatki ogółem w tys.zł.	2.218,78	3.975,93	3.929,95	4.918,88	6.227,27
w tym					
wydatki na inwestycje w tys.zł.					
gm. Dąbrówno	2,4	28,8	8,2	10,6	20,4
gm. wiejskie ogółem	20,2	20,6	20,8	21,6	
Wydatki na 1 mieszkańca w zł.					
gm. Dąbrówno	513,37	906,71	899,10	1.126,37	1.415,00
gm. wiejskie ogółem	391,17	538,15	837,53	1.036,76	

Źródło: Gminy województwa olsztyńskiego za kadencji samorządu terytorialnego 1994-1997, US Olsztyn, Sprawozdanie wykonania budżetu gminy za 1998 r.

Wydatki inwestycyjne stanowią najważniejszą pozycję wydatków, ponieważ są to środki przeznaczone na rozwój.

Wysoki udział wydatków inwestycyjnych występował w roku 1995 - był związany z budową oczyszczalni ścieków i sieci kanalizacyjnej w Dąbrównie, oraz w roku 1998 - budowa urządzeń infrastruktury technicznej i rozbudowa szkoły w Saminie. Niski poziom wydatków inwestycyjnych w latach 1994, 1996, 1997 wynikał z potrzeby kumulowania środków na realizację w/wymienionych zadań.

Wydatki ogółem na 1 mieszkańca w gminie Dąbrówno były wyższe niż średnio w gminach wiejskich.

Wnioski:

1. Kondycja społeczno-gospodarcza gminy wywierała znaczny wpływ na jej budżet. W ostatnich latach zmniejszyła się dynamika przyrostu dochodów. Przyczyną tego było zmniejszenie się udziału w podatkach stanowiących dochód budżetu państwa.
2. Mimo, że wysokie wydatki na potrzeby bieżące ograniczały wielkość środków na inwestycje, to wydatki na inwestycje w przeliczeniu na 1 mieszkańca były w gminie Dąbrówno wyższe niż w innych gminach wiejskich.
3. Wzrost subwencji i dotacji z budżetu państwa jest wynikiem ubezwłasnowolnienia finansowego gminy przez „znaczne pieniądze”.

3.5. Infrastruktura techniczna.

3.5.1. Zaopatrzenie w wodę

Zarówno Dąbrówno jak i teren gminy zaopatrzone jest z ujęć lokalnych w Dąbrównie, Elgnowie, Gardynach, Jagodzinach, Lewaldzie Wielkim, Łogdowie, Osiekowie, Saminie, Tułodziadzie, Wądzynie i Wierzbicy.

3.5.2. Kanalizacja sanitarna i burzowa

Generalnie gmina nie jest skanalizowana, a gospodarka ściekowa prowadzona jest w oparciu o zbiorniki bezodpływowe (często nieszczelne).

W Dąbrównie działa mechaniczno-biologiczna oczyszczalnia ścieków typu Bioblok BIS-600 o docelowej przepustowości 600 m³/d (pozwolenie wodno-prawne 342 m³/d). Aktualnie oczyszczalnia przyjmuje 280 m³/dobę.

Miejscowość jest skanalizowana w 80 %. Odbiornikiem jest rzeka Wel. Prowadzone są działania zmierzające do skanalizowania całej miejscowości oraz przygotowania projektowe do skanalizowania zachodniej części gminy.

Kanalizacja burzowa jest tylko w Dąbrównie i to w minimalnym zakresie (0,6 km). Istnieją projekty częściowego skanalizowania miejscowości Dąbrówno. Z racji na położenie między dwoma jeziorami należy wykonać kanalizację burzową dla całej miejscowości.

3.5.3. Zaopatrzenie w gaz.

Gmina nie jest obecnie zaopatrywana w gaz przewodowy.

3.5.4. Gospodarka odpadami stałymi.

Planowane jest zorganizowanie przetwarzania odpadów na terenie gminy lub alternatywnie w Rudnie w gm. Ostróda. Obecnie odpadami zajmuje się PWK w Ostródzie albo w gminie Rybno.

3.5.5. Elektroenergetyka.

Obszar Gminy Dąbrówno usytuowany jest na terenie działania Zakładu Energetycznego S.A. w Olsztynie w Rejonie Energetycznym Ostróda. Zaopatrzenie w energię elektryczną Gminy odbywa się poprzez węzłową stację PZ SAMIN 15/15 kV pracującą w relacji linii 15 kV. Linie 15 kV zasilane są z GPZ 110/15 Ostróda, GPZ 110/15 kV Olsztynek, GPZ 110/15 kV Nidzica, GPZ 110/15 kV Lubawa.

Ze względu na stosunkowo niewielkie zapotrzebowanie energii na terenie gminy Dąbrówno nie przewiduje obecnie budowy stacji 110/15 kV.

Przez teren Gminy przebiega linia napowietrzna NN 220 kV Olsztyn I - -Włocławek Azoty posiadająca podstawowe znaczenie dla zasilania w energię elektryczną północno wschodniego regionu kraju.

3.5.6. Diagnoza.

Gospodarka wodna.

Z przeprowadzonych analiz stanu istniejącego wynikają następujące wnioski:

- wszystkie większe miejscowości gminy posiadają wiejskie lub zbiorcze ujęcia wody i są zwodociągowane siecią rozdzielczą bądź przesyłową magistralną.
  - na terenie gminy istnieją możliwości ujmowania wód użytkowych wgłębnych (brak deficytu wody) – w perspektywie nie będzie to stanowić bariery rozwojowej.
  - wydajność istniejących ujęć wody stanowiących ujęcie wiejskie lub zbiorowe jest wystarczająca dla zaspokojenia potrzeb perspektywicznych.
  - ca 95% ludności wsi zaopatruje się w wodę z wodociągów zbiorowych lub wiejskich
  - największym zagrożeniem dla ujęć wód podziemnych jest tendencja realizowania wodociągów na wsi bez jednoczesnego rozwiązania gospodarki ściekowej. Szczególnie ostro rysuje się to zagrożenie na terenach pozbawionych izolacji od użytkowych warstw wodonośnych, izolacji nieciągłej bądź w obrębie zlewni pojeziernych. Istniejące często nieszczelne szamba stanowią potencjalne źródła trwałych zanieczyszczeń użytkowych warstw wodonośnych.
- Na tych terenach zaleca się realizację sieci wodociągowej równoległe z rozwiązaniem gospodarki ściekowej, a w przypadku istniejącego wodociągu realizacja kanalizacji i obiektu oczyszczalni jest zadaniem priorytetowym.
- Generalnie gospodarka wodna nie stanowi bariery rozwojowej gminy. Budowa i rozbudowa sieci wodociągowej zbiorczej i rozdzielczej uzależniona jest jedynie od możliwości finansowych gminy.